

November 8, 2019

DIVISION MEMORANDUM

No. 411, S. 2019

2019 National Reading Month Celebration
(2019 Pambansang Pagdiriwang Ng Buwan Ng Pagbasa)

To : Chief Education Supervisors
Education Program Supervisors
Public Schools District Supervisors
Elementary and Secondary School Heads

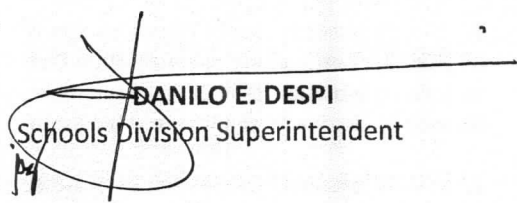
RELEASED
DepEd, Division of Catanduanes
RECORDS SECTION
Date NOV 12 2019
Time: 8:00 AM
Initial/Signature: [Signature]

1. Pursuant to DepEd Memorandum No. 158, s.-2019, the Schools Division Office of Catanduanes through the Curriculum Implementation Division (CID) announces the conduct of activities in connection with the celebration of National Reading Month/Pambansang Pagdiriwang Ng Buwan Ng Pagbasa this November, 2019 with the theme, "**Magbasa't Umunlad**".
2. All activities which shall be done at the school level include contests in *Read and Create* and *Spoken Poetry* in English and Filipino for Junior and Senior High School, respectively; *Lola Basyang Goes To School* (Reading Mobile) in the elementary; and, *Search for Best Reading Center* and *Reading Nook, Most Visited Reading Center*, and *highly supported Donate A Book Program* in both elementary and secondary schools.
3. The objectives of the celebration are to:
 - a. intensify pupils/students love for reading in English and Filipino subjects as a foundation for learning other content areas,
 - b. showcase performances that develop critical thinking skills,
 - c. appreciate contextualized stories of Catandungan writer-awardees in the regional and national levels; and,
 - d. gain wider support of stakeholders on advocacies and programs relevant to promotion of reading culture starting in the primary grades.
4. Every school shall document all of the activities stated above. Both the elementary and secondary schools shall submit documentation report to the concerned District Supervisors. The deadline of submission at the District and Division level will be on December 6, 2019.
5. On November 27, at 9:00 o'clock in the morning Philippine Standard Time (PST), *Lola Basyang Goes To School* story telling in all the elementary schools shall start simultaneously with *Read and Create* and *Spoken Poetry* in all the secondary schools. Relative to this, an orientation to Education Program Supervisors, Public Schools District Supervisors, and Secondary School Heads shall be done this coming 18th of November at the CID Office to start at 8:00 a.m. until 10:00 a.m. in the morning.
6. The details regarding the *Lola Basyang Goes To School* (Reading Mobile), Criteria for the contests, List of monitoring team, and Working committee are found in the enclosures to this Memorandum.
7. All schools are advised to adopt the suggested reading month activities indicated in the DepEd Memorandum for National Reading Month (NRM) and participate in the Division-led activities mentioned above.

8. Travel and other related expenses of the participants to the orientation on November 18, 2019 shall be charged to School MOOE/local fund subject the usual accounting and auditing rules and regulations; likewise, the travel and other incidental expenses of the EPS, PSDS, LRMDs team, School Heads and all those involved in the judging and monitoring of activities on November 19-22, 25-26, and 27, 2019, shall be charged to Division MOOE/local fund subject to the usual accounting and auditing rules and regulations. For the conduct of school contests in the secondary level, travel expense, registration fee of participants and other related expenses may be charged to school MOOE.

9. The awarding of winners of the *Donate A Book Program*, *Best Reading Center*, *Best Reading Nook*, and *Most Visited Reading Center* shall be done in December, 2019 during the Education Week. School heads of the winner schools shall be notified prior to the date of awarding.

10. For immediate dissemination and compliance.

DANILO E. DESPI
Schools Division Superintendent

To be indicated in the Perpetual Index
Under the following subjects:

CONTESTS CELEBRATION PROGRAM

Reference: As stated

gmt2019

TANGHAL BASA/READ AND CREATE

Panuntunan

1. Ang bawat pangkat ay binubuo ng pitong kasapi ng mga estudyante mula sa senior high school.
2. Bibigyan ng isang piyesa ang bawat kalahok.
3. Ang piyesang gagamitin ay ang "Kuwentong Saod" na mula sa aklat na P'wera Bisita ni Emmanuel T. Barrameda, Best Book in Fiction sa 38th National Book Award.
4. Isang linggo bago ang patimpalak ay ibibigay na sa mga kalahok ang piyesa.
5. Mula sa binasang piyesa ay gagawa ang mga kalahok ng iba't ibang pagtatanghal sa porma ng variety show.
6. Mula sa piyesa ay maaaring bumuo ng awitin, tula, skit, masining na pagbasa, puppet show, sayaw, at iba pang maisipang porma ng pagtatanghal.
7. Kinakailangan lamang na hindi lalampas ng walong (8) minuto ang pagtatanghal.
8. Maaaring gumamit ng iba't ibang props, digital na kagamitan at iba na makakapagdagdaganda sa kanilang pagtatanghal.
9. Ang magiging pamantayan ng mga hurado ay:
 - a. Interpretasyon at kaangkupan ng pagtatanghal sa piyesa 50%
 - b. Mensahe ng isasagawang pagtatanghal 30%
 - c. Orihinalidad ng pagtatanghal 20%100%

BIGKAS-TULA/SPOKEN POETRY

Panuntunan

1. Ang paaralan na ang may diskresyon kung ilang kalahok ang isasali sa patimpalak.
2. Bawat isa ay bibigyan ng isang tekstong non-literary.
3. Babasahin nila ito at mula sa kanilang nabasang teksto ay gagawa sila ng isang piyesang pang-spoken word poetry.
4. Inaasahan na ang mabubuo nilang piyesa ay hindi lalampas sa limang (5) minutong pagtatanghal.
5. May dalawang oras sila para mabasa ang teksto at mabuo ang tula.
6. Karagdagang kalahating minuto ang ilalaan sa pagsasanay ng piyesa.
7. Sa hapon ay itatanghal nila isa-isa ang kanilang mga piyesang nabuo.
8. Ang patimpalak ay mahahati sa dalawang kategorya: pinakamahusay na naisulat na tula at pinakamahusay na makatang nagtanghal.
9. Ang magiging pamantayan ng mga hurado ay:

Pagsulat ng Piyesa

- a. Interpretasyon at kaangkupan ng naisulat na piyesa 50%
 - b. Pagtugon sa kahingian ng mga elemento ng tula 30%
 - c. Orihinalidad at pagiging bago ng piyesa 20%
- 100%

Pagtatanghal

- a. Pagtugon sa kahingian ng mga elemento ng pagtatanghal 50%

Lola Basyang Goes to School (Book Mobile Activity)

Elementary Level

November 27, 2019

Municipality	School	PSDS / LRMDS Monitoring Team	Storyteller (School Head / Stake Holder)	Title of the Story
Bagamanoc	Bugao Central ES	Henry Marin / Peachie Chavez	Clarissa G. Magdaraog	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Cahan ES	Jogene Alilly San Juan	Noe Villamartin	Pogs - Arleen V. Trollano
	Hinipaan ES		Noe Villamartin	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Mavil ES		Cynthia P. Evangelista	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Sagrada ES		Tessie A. Padilla	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	San Vicente ES		Rebecca Villacorta	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Bacak ES		Rosvil Sarmiento	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Bagamanoc CES		Josephine Vallespin	Si Kiro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Pangcayanan ES		Aileen V. Vera	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	San Rafael ES		Aileen V. Vera	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Quigaray ES		Ma. Gracia Baluyot	Pogs - Arleen V. Trollano
	Suchan ES		Ma. Gracia Baluyot	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
Baras	Salvacion ES		Lolita P. Dela Rosa	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Agban CES	Joselito Ruiz	Generosa Sarmiento	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Benticayan ES		Lilybeth Gualberto	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Genitigan ES		Ara V. Bodota	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Guinsaanan ES		Jan Marvin Toledana	Si Kiro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Puraran ES		Jan Marvin Toledana	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	San Miguel ES		Levi Taway	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Abihao ES		Emma S. Ogalinola	Pogs - Arleen V. Trollano
	Baras CES		Jose T. Arcilla Jr.	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Caragumihan ES		Janet Vargas	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Macutal ES		Janet Vargas	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel	
Moning ES		Jovel T. Tendencia	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino	
Sta. Maria ES		Jovel T. Tendencia	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad	
Paniquihan ES		Anilyn Ogalinola	Si Kiro Kuro - Ma. Cecilia Tatel	

	Caragumihan ES		Janet Vargas	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Macutal ES		Janet Vargas	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	Moning ES		Jovel T. Tendencia	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Sta. Maria ES		Jovel T. Tendencia	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Paniquihan ES		Anilyn Ogalinola	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Putsan - Danao ES		Martbel B. Tagoo	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Salvacion ES		Evelyn M. Tapia	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
	Tilod ES		Evelyn M. Tapia	Pogs - Arleen V. Trollano
Bato	Bagumbayan ES	Ruth Sorreera	Jenny P. Tayam	Bagong Kalibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Buenavista ES		Jenny P. Tayam	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Batalay ES		Joel Masagca	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	Bato CES		Wilson P. Trasmario	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Bote ES		Alex I. Torres	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Cagraray ES		Irene T. Torzar	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Carorian ES		Allan Sorreda	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Libjo ES		Timmy Alcantara	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
	San Pedro ES		Timmy Alcantara	Pogs - Arleen V. Trollano
	Mintay ES		Myla Cordial	Bagong Kalibigan ni Pol - Febbie Soriao
	San Roque ES		Myla Cordial	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Pananaogan ES		Estrella T. Rojas Jr.	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	Cabugao IS		Jane C. Tabor	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Guinobatan ES		Aida Tatad	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Marinawa ES		Alan B. Tesoro	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Oguis ES		Roy J. Tejerero	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Sipi ES		Roy J. Tejerero	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
	Sibacungan ES		Susan B. Molina	Pogs - Arleen V. Trollano
Caramoran	Buenavista ES	Erlinda Borbe / Nelson Isorena	Ima Miraran	Bagong Kalibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Camburo ES		Anally DR Idanan	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Caramoran CES		Eligio Sales	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	Dariao ES		Edgar Santos	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Mabini ES		Edwin Resare	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	San Jose ES		Edwin Resare	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Palumbanes ES		Efren Matienzo Jr.	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Panique ES		Joven Onan	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal

	Tubli ES	Lea Z. Arcilla	Pogs - Arleen V. Trollano
	Tucao - Maysuram ES	Jil Ann S. Sarmiento	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Bocon ES	Milani R. Del Barrio	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Sabloyon ES	Milani R. Del Barrio	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Datag CES	Mary Jane Valenzuela	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Mauli ES	Mary Jane Valenzuela	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Guiamlong ES	Jouie R. Sanchez	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Inalmasinan ES	Jouie R. Sanchez	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Hitoma-Bulalacao ES	Wenceslao Zafe	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Iyao ES	Alan S. Gud	Pogs - Arleen V. Trollano
	Obi ES	Alan S. Gud	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Milaviga ES	Maricon Bernal	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Salvacion ES	Marjorie A. Toledana	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Supang ES	Jenylin I. Taopo	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Gigmoto	Biong ES	Wilson Olino	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Dominador C. Guerrero ES	Marino T. Pantaleon	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	San Pedro ES	Marino T. Pantaleon	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Dororian ES	Juan O. Geromo	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Gigmoto CES	Juan D. Tatad	Pogs - Arleen V. Trollano
	Sicmil IS	Amelito. T. Torillos	Bagong Kaibigan ni Pol - Febio Soriao
	Siron ES	Jose B. Tapia	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Pandan	Baldoc ES	Narciso T. De Jesus	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Jose O. Vera ES	Narciso T. De Jesus	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Hiyop ES	Arnel Bonifacio	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Canlubi ES	Arnel Bonifacio	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Lourdes ES	Precy A. Rima	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Tabugoc ES	Precy A. Rima	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Marambong ES	Amalia I. Domingo	Pogs - Arleen V. Trollano
	Porot ES	Arnulfo D. Bernardino	Bagong Kaibigan ni Pol - Febio Soriao
	San Isidro ES	Arnulfo D. Bernardino	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Bagawang ES	Minnie I. Lopez	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Tariwara ES	Minnie I. Lopez	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Balogñonan ES	Ma. Celia Evangelista	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Caruyo PS	Ma. Celia Evangelista	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel

Caragumihan ES		Janet Vargas	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Macutal ES		Janet Vargas	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
Moning ES		Jovel T. Tendencia	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Sta. Maria ES		Jovel T. Tendencia	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Paniquihan ES		Anilyn Ogalinola	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
Putsan - Danao ES		Maribel B. Tagoo	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
Salvacion ES		Evelyn M. Tapia	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
Tilod ES		Evelyn M. Tapia	Pogs - Arleen V. Trollano
Bato	Ruth Sorreera	Jenny P. Tayam	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
Bagumbayan ES		Jenny P. Tayam	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Buenavista ES		Joel Masagca	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
Batalay ES		Wilson P. Trasmario	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Bato CES		Alex I. Torres	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Bote ES		Irene T. Torzar	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
Cagaray ES		Allan Sorreda	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
Carorian ES		Timmy Alcantara	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
Libjo ES		Timmy Alcantara	Pogs - Arleen V. Trollano
San Pedro ES		Myla Cordial	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
Mintay ES		Myla Cordial	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
San Roque ES		Estrella T. Rojas Jr.	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
Pananaogan ES		Jane C. Tabor	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Cabugao IS		Aida Tatad	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Guinobatan ES		Alan B. Tesorero	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
Marinawa ES		Roy J. Tejerero	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
Oguis ES		Roy J. Tejerero	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
Sipi ES		Susan B. Molina	Pogs - Arleen V. Trollano
Sibacungan ES		Ima Miraran	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
Buenavista ES	Erlinda Borbe / Nelson Isorena	Anally DR Idanan	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Camburo ES		Eligio Sales	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
Caramoran CES		Edgar Santos	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Dario ES		Edwin Resare	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Mabini ES		Edwin Resare	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
San Jose ES		Efren Mattienzo Jr.	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
Palumbanes ES		Joven Onan	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
Panique ES			

	Catamban ES		Ma. Remons Tabirara	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Oga ES		Ma. Remons Tabirara	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Cobo IS		Mary Jane S. Rima	Pogs - Arleen V. Trollano
	Lumabao ES		Mary Ann C. Galicia	Bagong Kaibigan ni Pol - Fabio Soriao
	Panuto ES		Mary Ann C. Galicia	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Pandan CES		Joel P. Datoon	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Sta. Cruz ES		Joel P. Datoon	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	San Andres BS		Columba R. Deinla	Ang Higtangeng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	San Rafael PS		Columba R. Deinla	Si Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
Panganiban	Ainawan ES	Miguelito Rodriguez	Felipe Tuldac Jr.	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Babaguan CS		Samuel I. Pante	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Maculiw ES		Samuel I. Pante	Pogs - Arleen V. Trollano
	Bayhan CS		Beatriz Arisapa	Bagong Kaibigan ni Pol - Fabio Soriao
	Panay CS		Beatriz Arisapa	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Burabod CS		Ma. Liza Arrojo	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Cabuyan ES		Cherilyn T. Turado	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Cagdarao ES		Thelma C. Vallespin	Ang Higtangeng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Mabini ES		Romeo M. Alberto	Si Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	San Miguel ES		Romeo M. Alberto	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Panganiban CES		Kennon Jay U. Ogena	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Tibo ES		Corazon C. Magtanggob	Pogs - Arleen V. Trollano
San Andres	Alibug ES	Merly Gonzales	Ferdinand Tusi	Bagong Kaibigan ni Pol - Fabio Soriao
	Batong Paloway ES		Reggie M. Cerdenia	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	bon-ot ES		Flor Rendon	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Caragañag ES		Dennis L. Gianan	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Comagaycay ES		Evelyn Garcia	Ang Higtangeng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Jose Rizal ES		Rosalinda Burce	Si Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Lictin ES		Jayson M. Floranza	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Palawig ES		Rolly N. Nazareno	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	San Andres CES		Edwina T. Camacho	Pogs - Arleen V. Trollano
	San Jose ES		Wilson Santelices	Bagong Kaibigan ni Pol - Fabio Soriao
	Timbaan ES		Anchelita P. Sicio	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Yocti ES		Rogelio L. Santillano	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Agojo ES		Jose R. De Loyola	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino

	Bagong Sirang ES		Danilo C. Climaco	Ang Higtangeng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Barthay ES		Francis Surban	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Hilawan ES		Francis Surban	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Bislig ES		Joue Bongon	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Cabcab CES		Delia P. Lazaro	Pogs - Arleen V. Trollano
	Cabungahan ES		Manuel N. Tablizo	Bagong Kaibigan ni Pol - Febio Soriao
	Catagbacan ES.		Cecile S. Alvea	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Codon ES		Gina S. Zuniega	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Datag ES		Napoleon I. Arcilla	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	San Vicente ES		Napoleon I. Arcilla	Ang Higtangeng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	J.M.A. (ASGAD) ES		Jose D. Bonifacio	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Puting Baybay ES		Jose D. Bonifacio	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Manambrag ES		Calvin M. Imperial	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Mayngaway ES		Soledad S. Gianan	Pogs - Arleen V. Trollano
	San Isidro ES		Lilbeth Manlangit	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Tibang ES		Michael Angelo almazan	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Torninawog ES		Rolando Z. Regalado	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	Alma ES	Edgar Rima	Eddie T. Cadag	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Balatohan ES		Jingkee J. Torreña	Ang Higtangeng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Caglatawan ES		Ronaldo T. Rodulfo	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Kilikilhan ES		Alex S. Aguilar	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Mabato CES		Elvira B. Vasol	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Pacogon ES		Elvira B. Vasol	Pogs - Arleen V. Trollano
	Pagsanghan ES		Elena C. Tadera	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Paraiso A ES		Marigen Torrente	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio.
	Paraiso B ES		Marigen Torrente	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
	San Marcos ES		Nestor Tribiana	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Slay ES		Rolyn T. Trinidad	Ang Higtangeng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Tobrehon ES		Agnes T. Doblón	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
	Tucao PS		Wilma T. Lizaso	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Boton PS		Jesus R. Taopo	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
	Solong PS		Jesus R. Taopo	Pogs - Arleen V. Trollano
	Buhi ES		Virginia M. Tejero	Bagong kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Dayawa ES		Virginia M. Tejero	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio

Katipunan ES	Rowena B. Tindugan	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
Pangilao ES	Rowena B. Tindugan	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Obo ES	Jocelyn Burce	Ang Higtang Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Patagan ES	Bert T. Timbal	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
San Juan ES	Monirose T. Tanteo	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
San Miguel CES	Johnney Boy D. Bernal	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
Viga	Nieva DJ Tuebeo / Delfin De Leon	Pogs - Arleen V. Trollano
	Victoria Palomer	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
Magsaysay ES	Victoria Palomer	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Begonia ES	Daniilo V. Valderama	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
Quirino ES	Daniilo V. Valderama	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Botinagan ES	Arnulfo T. Tawat	Ang Higtang Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Tinago ES	Arnulfo T. Tawat	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
Buenavista ES	Julie V. Vitalicio	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
Soboc ES	Julie V. Vitalicio	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
Tambongon ES	Genero V. Robles	Pogs - Arleen V. Trollano
Villa Aurora ES	Genero V. Robles	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
Almojuela ES	Cynthia D. Usero	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Ananong ES	Romeo Ogalinola	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
Mabini ES	Romeo Ogalinola	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Burgos ES	Francia T. Tabelin	Ang Higtang Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Del Pilar ES	Amos T. Tuplano	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
Ogbong ES	Ramon N. Tura	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
Sta. Rosa ES	Ramon N. Tura	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
Osmeña ES	Jose O. Aguinillo	Pogs - Arleen V. Trollano
San Jose ES	Jose O. Aguinillo	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
P. Vera ES	Linda V. Dela Rosa	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Summit ES	Linda V. Dela Rosa	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
Quezon ES	Marites Sanchez	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Rizal ES	Randi T. Odi	Ang Higtang Payong ni Maya - Elpidio Soledad
San Vicente PS	Randi T. Odi	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
Roxas ES	Shyrl T. Tuplano	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
Sagrada ES	Shyrl T. Tuplano	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
San Roque ES	Perfecto M. Usero	Pogs - Arleen V. Trollano
Viga CES	Marck John D. Eustaquio	

Virac	Bigaa ES	Delia Lazaro / Belen Tapas	Marites R. Vargas	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Buyo IS		Isabel Bernal	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Calabnigan ES		Analyn P. Carpio	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	Calatagan ES		Mario Z. Zuniega	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Capilhan ES		Nestor V. Quintal	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Danicop ES		Felicitas M. Mendez	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Dugui San Isidro ES		Neil F. Bañares	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Dugui Wala ES		Neil F. Bañares	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
	Dugui Too ES		Jay Tabuzo	Pogs - Arleen V. Trollano
	Gogon ES		Raquel C. Alfon	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Hicming ES		Roberto B. Molina	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	JMA Poniton ES		Lina S. Mariano	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	JMAMES		Marisol T. Lim	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	San Vicente ES		Perflita V. Tatal	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Simamla ES		Arlene P. Alberto	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Sogod Simamla ES		Opero A. Turado	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Sto. Domingo ES		Lilybeth B. Tabuzo	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
	Sto. Niño ES		Lorenzo Gando	Pogs - Arleen V. Trollano
	Taytay ES		Yolanda Tayam	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	Virac Pilot ES		Marivic T. Camacho	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Antipolo ES		Fe B. Mendoza	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	Balite ES		Reynante T. Tabuzo	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Batag ES		Gloria T. Soriao	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Marilima ES		Gloria T. Soriao	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Buenavista ES		Asuncion Tabo	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano
	Calampong ES		Asuncion Tabo	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatal
	Casoocan ES		Gerlie Tablada	Pogs - Arleen V. Trollano
	Cavinitan ES		Arlene G. Domingo	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
	F. Tacorda ES		Ricky Delos Santos	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
	Hawan Ilaya ES		Ricky Delos Santos	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatal
	Hawan ES		Daisy V. Cambonga	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
	Igang ES		Felix M. Sorra Jr.	Ang Higanteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
	Pajo Baguio ES		Felix M. Sorra Jr.	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatal
	Magnesia ES		Rosiel P. Imperial	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano

Talisoy ES	Jessie V. Icaranom	Bukas, Si Superman na Ako - Ma. Cecilia Tatel
Pajo San Isidro ES	Nimfa C. Tablizo	Pogs - Arleen V. Trollano
Palnab ES	Joan G. Correo	Bagong Kaibigan ni Pol - Febbie Soriao
Palta ES	Rita G. Soriao	Si Bida, Ang Maangas na Bangka - Bryan c. Rubio
Palta Saday ES	Sheila Marie M. Sapanta	Nilo Libro - Ma. Cecilia Tatel
San Isidro VIII. ES	Salve T. Templo	Astig ang Nanay Ko - Sharon Begino
Sto. Cristo ES	Ariel T. Abrasaldo	Ang Higenteng Payong ni Maya - Elpidio Soledad
Valencia ES	Walter Mariñas	Si Kiro Kuro Kuro - Ma. Cecilia Tatel
Virac Central ES	Ruben Jose V. Tria	Gintong Nakakasilaw - Arleen V. Trollano

DIVISION TECHNICAL AND WORKING COMMITTEE

Over – all Chairperson	Ma. Gina M. Templonuevo, Ed.D EPS I - Filipino
Co-Chairpersons	Gina B. Pantino, Ed.D EPS I - English Jesslyn T. Taway, Ed.D EPS I- LRMDS
Awards (Trophy and Certificates)	Maria Imelda S. Abejo Senior Education Program Specialist
Judging (Best Reading Center/ Reading Nook/ Most Visited Reading Center/ Donate A Book Program)	Jesslyn T. Taway EPS I- LRMDS
Literary Pieces / Informational Text	Emmanuel T. Barrameda Teacher I - CNHS
Secretariat	Peachie Roshele T. Chavez Librarian II Jogene Alilly C. San Juan Project Development Officer II

National Reading Month Monitoring Team

Secondary Level

November 27, 2019

Education Program Supervisors	Municipality
Jezrahel T. Omadto	Bagamanoc
Amelia B. Cabrera	Baras
Jesslyn T. Taway	Bato
Ma. Gina M. Templonuevo	Caramoran
Frankie T. Turalde	Gigmoto
Gina B. Pantino	Pandan
Gina L. Custodio	Panganiban
Nelson T. Sicio	San Andres
Cynthia T. Soneja	San Miguel
Gina L. Custodio	Viga
Rommel G. Petajen	Virac

MGA KUWENTONG SAOD

*How long is temporary?
-Market Vendors of Virac Public Market*

I.

Naiwan ni Cecile ang listahan ng mga bibilhin. Hindi niya alam kung naiwan niya ito sa isa sa mga bulsa ng pantalong pinagsasalit-salitan niyang gamitin sa buong linggo o baka naisama niyang ibayad sa tricycle driver na sinakyan niya kanina. At ano nga ba ang pamamalengke sa kanya kung walang dalang listahan. Gusto pa naman sana niyang magpasikat sa mga paparating na biyanan na galing sa Maynila. Kaya kahapon pa lang nagpaturo na siya kay Aling Sima, ang kapitbahay niyang palaging nagluluto sa kanila tuwing pista. Binigyan nga siya nito ng listahan ng mga rekados na bibilhin ngayong umaga sa saod. Kung tutuusin, hindi naman na talaga siya inoobliga ni Jerwin na magluto sa pang-araw-araw lalo pa at pareho naman silang may mga trabaho. Isang bagay na rin siguro iyong noong minsang nagtangka siyang magluto at surpresahin ang kanyang asawa. Ipinaghanda niya ito ng dinuguan. Talaga namang nasurpresa siya sa lasa ng dinuguan na naihapag sa harap niya. Gumuhit nang lintik sa lalamunan niya ang tindi ng asim ng ulam. Para siyang pinarusahan sa araw na iyon. Mula noon, matagal ding hindi sumubok na tumikim ng dinuguan ang kanyang asawa sa kahit na saang hapag. Ngayon lang ulit siya pinahintulutan ng asawang maging punong abala para sa mga lalamanin ng lamesa. Gustuhin man sana ni Cecile na tawagan o itext ang asawa para tingnan kung nasa tokador ba o sa mga bulsa ng kanyang pantalon ang listahan niya ng mga bibilhin pero ayaw niya namang tingnan agad siya nitong palpak at mali-mali. Wala rin namang cellphone si Aling Sima. Sana pala nakinig na lang siya dito na dapat kahapon pa lang ay namalengke na sila para sa mga rekados na ito para wala na silang ibang aatupagin ngayong umaga kundi ang pagluluto. Anong gagawin niya ngayon? Alam niya malapit lang sa sapat ang pera niya. At ito lang yata ang pangatlong beses na pagkatiwalaan siya ng pera ng asawa para makapamalengke. Malaking intriga kasi kay Jerwin ang pag-eentrega. Siya ang

puno ng pamilya kaya siya rin ang may hawak ng pinansya. Kaya naman ang kinukuha na lamang ni Cecile sa kanyang sahod sa salon ang panggastos para sa kanyang mga personal na luho at pangangailangan. Anong malas niya nga lang ngayon at mahina rin ang salon nitong mga nagdaang araw.

Wala siyang katiwa-tiwala sa kanyang alaala. Lalo pa't hindi naman talaga ito idinisenyo sa hapag at kusina. Sa mabilis na sipat nga, nalilito pa siya sa kung alin ang sibuyas at bawang. Sa isang tikim, napag-iiba-iba niya rin ang afitada sa menudo at mechado. Lalo pa sa iba pang luto ng gulay at isda, talagang nagkakalabo-labo na. Ang kilala niya lang ay itlog, hotdog, pancit canton, noodles, sardinas, tuna (na nasa lata), at iba pang pagkain na alam na alam niya ang uniberso at kayang kaya niyang lutuin.

Dala ang bakanteng bayong, naglalaglag na lang sa saod si Cecile. Alam niyang bago makapananghali lang ay dadaong na ang lantsa at ilang saglit pa ay nasa tarangkahan na nila ang kanyang mga biyenang. Dalawang bagay ang tinutumbok ng kanyang pag-iisip, una ang pag-alaala sa laman ng listahan ni Aling Sima. Kung ilang piraso o tumpok ang ganito at ganyan, kung ilang kilo ang ganitong isda, o kung paano ang hiwa sa ganyang taba. Pangalawa, ibang solusyon. Bibili na lang ba siya ng luto nang ulam sa mga karinderya, tatawagan ang asawa para sabihing sa labas na lang kumain, o makipagsapalaran sa mga naaalala niyang listahan. Hanggang sa sininok na lang siya kaiisip sa kung paano pakakainin ang mga biyenang. Alam na alam niya kasi na maghahanap ito ng makakain pagdating. At hindi lang basta makakain. Malamang ang mga hahanapin nito ay iyong mga pagkain na hindi nila nakakain sa Maynila. Kaya nga sa menu na inihahanda nila ni Aling Sima kahapon ay panay sea foods ang nakalista. Lalo pa at hindi malilimutan ni Cecile ang nag-iisang bilin ng kanyang biyenang babae sa kanya bago pa man sila lumagay sa tahimik dito sa isla, 'wag mong gugutumin si Jerwin. Sa lusog ni Jerwin, hindi naman talaga siya mukhang ginugutom dito. Pero, siyempre hindi naman siya ang nagpapakain dito. Panay lutong ulam sa

Ano ba kasi ang pangangailangan sa pagpapasikat? Naitanong niya rin. Wala namang sinabi si Jerwin na magpasikat siya sa kanyang mga magulang. Na magluto siya, na kailangan niyang makuha ang loob ng mga magulang niya. Hindi pa ba? Sa totoo, ayos naman ang pakikitungo sa kanya ng pamilya ng asawa niya. Sa tantya niya nga, mas magaan ang loob sa kanya ng mga magulang nito kumpara sa ibang asawa

ito.

Pinagpapawisan na siya ng malamig. Lintik na listahan naman kasi iyan, napapamura na siya sa isip at nakakadalawang ikot na rin siya sa mga pasilyo ng saod. Dumukot na muna siya ng barya para bumili ng samalamig sa isa sa mga tindahan. Pampapawi ng uhaw at ng takot na rin. Nasa base 1 pa lang siya ng pagpapasikat sa kanyang mga biyenan, nagkaberya na agad. Ni hindi niya pa nga sigurado kung masarap niyang maluluto ang mga mapamimili niya, at lalong hindi niya pa alam kung makakapasa ba ito sa panlasa man lang ng kanyang asawa at higit sa lahat sa kanyang mga biyenan. At kung masarap ay lalong nakakatakot, sa isip ni Cecile. Maghahanap ng mga kasunod pang masasarap na lutin. Mas ayos na ang pumalya sa una sa palagay niya. Hindi na asawa ng mga kasunod ang mga itikim sa luto niya. Birubiruan nga dati ng mga ka-batch niya. Wag na wag daw gisinging ng magaga at magluluto ng almusal matapos ang araw ng kasal. Ito raw kasi ang magiging pamantayan ng mga kasunod na umaga. Mabuhi at nasa hotel sila noonng unang umaga nila bilang mag-asawa. Walaing pagpapanggap sa paggising nang magaga at sa pagluluto. Ewan nga ba niya at bakit pa kasi pumayag ang asawa niya na magising kusinero siya sa araw na

magtrabaho ng kanyang asawa.

karinderya o kaya kain sa labas ang bumbusog dito, sa kanilang mag-asawa. Alam naman kasi ni Cecile na hindi lang ito tungkol sa "pagkabusog" ni Jerwin. Ang gusto naman talagang sabihin ng nanay ng asawa niya ay mag-aral siya ng gawaling bahay, na pagsilbihin niya ang anak niya. Iyon kasi ang lohika niya sa pagiging asawa. Palibhasa ay retiradong heneral ang kanyang biyanang lalaki kaya hindi na kailangang

ang ilalagi sa isla ng kanilang bisita. Makagagawa pa ulit si Aling Sima ng bagong hindi na muna kasing garbo noon. Baka sa ibang araw na lang. Isang linggo naman sa kanila na ring mag-asawa. Kahit hindi na muna iyong itinuro ni Aling Sima kahapon, pangangailangan na lang na may malipalamanan tiyan sila sa kanilang mga bisita at lang bastang pagpapasikat sa kanyang mga biyenan, kundi ang simpleng Pagkatapos ng pangatlong ikot sa pasilyo, ang inisip na niya ngayon ay hindi na

muna ng masarap na putaha.

maibigay sa kanyang mga biyenan, heto na muna, ilang pagtatangka makabuo na lang nila ay hindi pa ibinibigay at matipid na ngiti. Kaya habang wala pang apong nang sige. Kapag tinatanong sila kung bakit wala pa silang anak, ang palaging sagot dahil sa takot na malaman na hindi talaga daddating ang hinihintay nila. Kaya, sige lang sila ng mundo. Hindi pa naman pumapasok sa isip nila ang pagpapatingin sa doktor Pagkatapos nang tawag na iyon, doon na lang sila nakaramdam na napag-iwangan na tree. Wala namang isyu sa kabilang pamilya dahil nag-iisang anak lang si Cecile. kapatid ni Jerwin. Na siya na lang sa limang magkakapatid ang walaing bunga sa family magiging na lang sila sa isang tawag mula sa Maynila na nanganak na ang bunsang nila, sabi nila ay sagitt lang muna. Hinaay-hinay at wala namang nagmamadali. Pero na hangga't may pagkakatagan bubuo at bubuo pa rin. Noong unang tatlong taon kasi mailap. Wala pa naman siyang kwarenta, sila ng asawa niya. Kaya nasa yugto pa sila rin siya kapag nasasagi ito sa anumang usapin. Sinusubukan naman nila, pero talagang ba ang hugot niya sa pagiging kangkarot niya sa pagpapakitang gilas? Natitigilan pa Jerwin ay wala pa rin siyang maibigay na anak, na apo sa kanyang mga biyenan. Ito ay hindi niya namamalan talaga kaya. O baka dahil maglilingang taon na silang kasal ni atibida lang siya sa pagpapakitang gilas ng mga kaya niyang gawin. Na kung tutuusin lang, hindi namamalan ni minsan nagpakita ng masamang tinapay sa kaya. Talagang palagi nilang binubugdahan ng apoy ay ang asawa ng kanilang mga anak. Na sa totoo palaging ubod ng sungit ng mga biyenan na parang hindi mapamang dragon at ang ng mga kapatid niya. Baka nasobrahan lang sa kanonood ng mga teleserye. Iyon bang

Ano ba kasi ang pangangailangan sa pagpapasikat? Natitanonng niya rin. Wala namang sinabi si Jerwin na magpasikat siya sa kanyang mga magulang. Na magluto siya, na kailangan niyang makuha ang loob ng mga magulang niya. Hindi pa ba? Sa fotoo, ayos naman ang pakikitungo sa kanya ng pamilya ng asawa niya. Sa tantya niya nga, mas magaan ang loob sa kanya ng mga magulang nito kumpara sa ibang asawa

ito.

Pinagpapawisan na siya ng malamig. Lintik na listahan naman kasi iyan, napapamura na siya sa sip at nakakadalawang ikot na rin siya sa mga pasilyo ng saod. Dumukot na muna siya ng barya para bumili ng samalamig sa isa sa mga tindahan. Pampapawi ng uhaw at ng takot na rin. Nasa base 1 pa lang siya ng pagpapasikat sa kanyang mga biyenan, nagkaberya na agad. Ni hindi niya pa nga sigurado kung masarap niyang mailuto ang mga mapamili niya, at lalong hindi niya pa alam kung makakapasa ba ito sa panlasa man lang ng kanyang asawa at higit sa lahat sa kanyang mga biyenan. At kung masarap ay lalong nakakatatakot, sa sip ni Cecile. Maghahanap ng mga kasunod pang masasarap na lutuin. Mas ayos na ang pumalya sa una sa palagay niya. Hindi na asawa ng mga kasunod ang mga titikim sa luto niya. Birubiruan nga dati ng mga ka-batch niya. Wag na wag daw gisinging ng magaga at magluto ng almusal matapos ang araw ng kasal. Ito raw kasi ang magiging pamantayan ng mga kasunod na umaga. Mabuti at nasa hotel sila noong unang umaga nila bilang mag-asawa. Walaing pagpapanggap sa paggising nang magaga at sa pagluto. Ewan nga ba niya at bakit pa kasi pumayag ang asawa niya na maging kusinero siya sa araw na

magtrabaho ng kanyang asawa.

karinderya o kaya kain sa labas ang bumbusog dito, sa kanilang mag-asawa. Alam naman kasi ni Cecile na hindi lang ito tungkol sa "pagkabusog" ni Jerwin. Ang gusto naman talagang sabihin ng nanay ng asawa niya ay mag-ardal siya ng gawing bahay, na pagsilbihin niya ang anak niya. Iyon kasi ang lohika niya sa pagiging asawa. Palibhasa ay retiradong heneral ang kanyang biyenang lalaki kaya hindi na kailangang

listahan ng mga rekados. Kahit iyong mga dati niyang napag-aralang putahe na lang. 'Yong kahit papaano ay na-master na niya ang proseso ng paghahanda at pagluluto. 'Yong kahit na walang listahan ay kaya niyang bilhin at tantyahin kung ilang piraso at tumpok o kilo ng ganito at ganyan. At 'yong kahit pa wala si Aling Sima sa kanyang tabi ay makatatayo na siya at kayang kaya na niyang lutuin. Sa pang-apat na ikot niya sa mga pasilyo ng saod ay napunan na ang kanyang bitbit na bayong.

Noong magbabayad na siya sa tricycle driver binunot niya ang barya mula sa kanyang bulsa at doon sumama ang maliit na papel- listahan ng mga rekado mula kay Aling Sima. Napatingin na lang siya sa bigat ng bayong.

Walang tao sa bahay. Si Jerwin, dala ang kotse at susunduin ang kanyang mga magulang sa pier. Kaya solong solo ni Cecile ang buong kusina, ang buong bahay. Malayang malaya siya sa isasagawang operasyon sa kusina. Itinaktak niya sa lamesa ang lahat ng napamiling rekados. At parang pagpipinta, binuo niya sa kanbas ng mga kaserola at kawali ang kanyang obra. Matimpiin ang pagpihit sa kalan, inaalalayan ang buga ng apoy. Hindi masyadong mainit para hindi matupok ang mga rekados. Tanyado ang paggayat sa karne. Pino kung hiwain sa maliliit na bahagi. May sining sa pagbubudbos ng asin at iba pang pampalasa. Maingat at maalaga kung paano isinasalang ang mga laman. Mahinahon sa paghahalo sa pamamagitan ng sandok. Sa muli niyang pagpihit pasara ng kalan, naramdaman niya ang kanyang kabuuan. At bago pa man iluwal ng pinto ang mga magulang ni Jerwin ay nakadapo na sa hapag ang kanilang pananghalian. Tumambad sa kanila ang kung ilang mangkok ng dinuguan. Napalunok man, napangiti pa rin si Jerwin sa kanyang asawa.

II.

Hindi pa man pumuputok ang araw, palaisipan na para kay Inggó kung paano isasauli sa saod ang nabiling itlog. Hetó at dála niya sa kapirasong plastic labo ang apat

na piraso ng itlog. Papasara na ang mga tindahan sa saod kagabi nang suguin siya ng kanyang Tiyang Linda sa palengke para bumili ng limang pirasong itlog. Nasa laot pa kasi ang kanyang Tiyo Mario, kaya wala pang maaasahang langsa ng isda sa kanilang hapag. O kahit ng kaunting rangya sa pagbili ng lutong ulam sa karinderya. Lalo pang inabot ng toyo ang kanyang tiyang nang makitang namimilog na naman ang buwan sa ibabaw ng kanilang bubungan, malamang mas matagalan pa sa laot ang kanyang asawa at ang mga isdang maiuwi nito. Kaya naman namilog din sa kanyang isipan kung ano ang ipapakain sa mga bibig sa paligid niya na lahat ay pamangkin ng kanyang asawa mula sa iba't ibang kapatid. Edi, itlog na lang muna, pambibilog ng isip niya. Hindi gaanong magagalusan ang kanyang balsa sa kung ilang piraso ng itlog at mas makakakain pa ang lahat. Lalo pa at wala pang katiyakan kung kailan makakauwi ang kanyang mangingisdang asawa. Mabuti at mayroon pa namang bigas sa sangkalan. Kaya mabilis at paamba niyang iniabot ang salapi kay Ingggo, ang pinakamatanda sa lahat ng pamangkin niya na nasa kanilang poder.

Namimilog din sa isip ni Ingggo ang maraming bagay. Paano ko patutunayan na ako 'yong bumili sa tindahan nila Aling Nena, e wala siya kagabi at hindi ko maalala 'yong hitsura ng bago niyang tintera. Wala namang ibinigay na resibo. Sino naman ang hihingi ng resibo para sa limang pirasong itlog? Baka masigawan pa siya ni Aling Nena pag nagkataon. Ang lahat ng ito ay pumapalibot sa kanyang isipan. Parang 'yong laro nila sa eskwela noong isang buwan. Magkakakapit-kamay sila at bumubuo ng malaking malaking bilog tapos magdidikit-dikit na parang sumasarang bulaklak, para lumiit nang lumiit at muling maghihiwalay para muli na namang lumaki nang lumaki ang bilog. Ganun na ganun ang utak niya ngayon, maging ang puso niya, salitan sa pagpintig. Itlog. Itlog Itlog. Mabilis na pumapasok sa isip niya ang iba't ibang alaala tungkol sa itlog. Bakit hindi, e sa araw-araw na ginawa ng Diyos, itlog ang baon niya sa eskwela. Salamat na rin lang at maaaring iba-ibahin ang luto sa itlog. Pwedeng nilaga, binate, nilagyan ng sibuyas, ng kamatis, at kung maalwan nang kaunti ay maaaring lahukan ng giniling o hotdog. Pero ang pinakapaborito niya sa lahat— sunny side up. Maingat siya kung

magluto noon. Palagi dapat tiyak na tamang tama lang ang init ng apoy para gisingin ang mantika. Para hindi dumikit ang itlog sa kawali. Pag nagkataon, wasak. Pakaiingatan ng husto ang dilaw sa gitna para hindi mabasag at kumalat. Pero ano mang ingat niya kapag nasa loob na ito ng Tupperware at nasa loob na ng kanyang bag, hindi na rin nakatatakas sa pagkabasag dahil sa pagkatagtag sa paglalakad niya papasok sa eskwela. Pagbukas niya ng kanyang baunan ay sumabog na sa kanin ang dilaw.

Kagabi, katulad ng ibang pagkakataon niyang magluto ng itlog, maingat pa rin naman niya itong binasag sa kawaling sapot na ang init at mantika. Pero dahil bugok, bumulwak agad ito sa kawali. Mabilis itong naamoy ni Tiyang Linda na sa mga sandaling iyon ay tinatanaw ang buwan at nag-iisip kung paano na naman mag-aalmusal ang mga bibig sa paligid niya kinaumagahan. Agad na nagpakawala ng masasakit na salita. Parang binasag na itlog si Inggó sa init ng ulo ng kanyang tiyang. Talagang lahat ng sabihin nito ay dumidikit sa kanya. Samantalang ito pa lang naman ang unang itlog na bugok na naiwi ni Inggó sa kanilang bahay. Lahat, silang magpipinsan ay nadamay ng matatabil na dila ng kanilang tiyang. Kung paanong ang simpleng usapin sa pagiging bugok ng itlog ay tumagos sa kanya at nakapagbasag pa ng ibang usapan tungkol sa pag-iwan sa kanya ng kanyang nanay na sumama sa isang dayo at hindi na bumalik kailanman. Kumalat ang galit ni Tiyang Linda sa kusina hanggang sa sala at isa-ising inungkat ang mga kuwento nilang magpipinsan. Walang makapagpigil sa galit ni Tiyang Linda kundi ang mga hampas ng alon sa dalampasigan na maririnig mula sa kanilang bakuran. Huhugasan na sana ni Inggó ang kawali para muling masalangan ng iba pang itlog. Pero sinaway na siya ng kanyang tiyahin. Mauungkat pa na kay Aling Nena niya binili ang mga itlog. Kaya lalong nanggalaiti ang ginang na nakabuo na ng desisyon na walang kakain sa gabing iyon at bukas na bukas, bago pa magliwanag kailangan naisauli na niya ang mga itlog sa tindahan.

Nakikipagsabayan sa tilaok ng mga manok ang atungal ng sikmura ni Inggo. Hindi naman na talaga pumapasok sa isip niya ang kanyang nanay, ang kanyang nanay na nang-iwan sa kanya. Una, paano niya kaya iyon alalahanin, e, wala siyang maalalang larawan ng ina sa isip niya. Ni picture niya noong pagkadalaga ay wala namang naiwan sa kanilang bahay. Kaya kapag sinusubukan niyang alalahaning may nanay siyang kung nasaang lupalop ng mundo, mga mukha ng turistang foreigner lang ang naiimagine niya. Kaya noong dating pwede pang maligo sa pier at manghingi ng mga barya sa mga turistang sumasakay ng lantsa, umuurong ang mga biyas niya at nawawalan siya ng gana sa pakikiagaw sa barya sa ibang bata kapag may mga nakikita siyang mga foreigner na naghahagis ng barya. Pangalawa, hindi naman niya kailangang alalahanin. Si Tiyang Linda na ang nanay niya. Matagal na niyang tinanggap ang pagiging matalim ng mga dila nito. Nagkakaganiyan lang naman ang kanyang tiyang kapag bilog ang buwan at wala sa kanyang tabi ang kanyang asawa. Iba lang talaga ang paraan nito ng pagmamalasakit sa kanila, pasigaw. Pero sa gabi siya pinakatahimik. Kinukumutan niya sila ng mahihinang tapik sa loob ng kulambo kasabay ng malambing na paghampas ng alon sa dalampasigan. Sa umaga, para na namang busina ng barko ang kanyang bibig. Wala talagang nakakikita kung paano siya magmahal.

Patuloy pa rin siya sa pag-iisip kung paano magandang simulan ang kanyang sasabihin sa tindahan. Lalo pa't kahit tubong-Pandan ay malakas ang dugong-Tsino na nananalaytay kay Aling Nena sa usapin ng mga pamahiin. Malas ang pagbabalik ng pinamili sa ganitong bahagi ng umaga. Natatanaw na niya ang saod, ang nababakbak na pintura sa saod. Naghahalo ang kanyang pagkalito sa mga salitang bibigkasin, ang antok, at ang nagpalipas na gutom. Lumambot at bumigay ang kanyang tuhod sa isang nakausling bato at naibagsak niya sa kalsada ang natitirang itlog. Nabasag. Sumabog ang pula nito kasabay ng pagsabog ng araw sa kalangitan.

III.

Dalawa ang krimen ng dalawang batang kumakain ng isaw sa may saod. Una, pagtakas sa pagtulog sa tanghali at pangalawa pangungupit ng kung ilang pirasong barya sa alkansya sa altar ng Mahal na Birheng Maria. At ang lahat ng ito, ay para sa tig-isang stick ng isaw.

Paunti-unti lang kung paano nila kainin ang kanilang mga isaw. Tipong bawat liko ng isaw, isang kagat, isang sawsaw. Wala namang pakialam ang aleng nagbabantay sa ihawan. Palibhasa papakagat pa lang ang hapon at itong dalawang bata pa lang ang kanyang customer. Wala ring pakialam ang dalawang batang ito kung sumayad na sa garapon ng sawsawan ang kanilang mga daliri at kamay. Bahala na rin kung matuluan ng sauce ang kanilang mga tsinelas at paa. Basta wag na wag lang masayaran ang kanilang mga damit, magiging ebidensya iyon kung magkakataon. Sige lang sila sa pagpapatirapa sa balumbon ng usok mula sa ihawan. Habang paunti-unti, nauubos ang kanilang mga nginunguyang isaw. Kapag nauubos na nila ang tig-isang stick ng ihaw. Doon na magsisimula ang kanilang pakikipagsapalaran sa natutulog na saod.

Una nilang pupuntahan ang mga tindahan ng laruan. Sisipatin kung nandun pa rin ang mga manika at baril-barilan na ipabibili nila sa pasko. Nandun pa. Marami pa. Makakahinga pa sila nang maluwag lalo na ang batang babae. Kapag dumarating ang dalawang bata, palaging handa na ang Intsik na may-ari ng tindahan ng laruan sa isasagot sa mga batang suki sa pagtatanong kung "magkano po ito, magkano po iyan?" Bagay na magmula pa lang naman noong una beses nilang itanong ay hindi naman na nagbago ang presyo. May ilang pagkakataon na may dala na silang pera, galing pa rin sa alkansya ng Mahal na Birheng Maria. Kapag sinabi ng matandang Intsik na sitenta pesos, mapapakamot ang dalawa at mapapatanong kung magkano ang "sitenta". Tapos ay bibilangin nila ang tigpipisong barya na palagi namang hindi umaabot ng bente pesos. Kaya ang pagkayamot nila sa mga laruang hindi mabili-bili

ay nauwi na lang ulit sa pagbili ng kung ilang stick ng isaw ang kakasya sa kanilang mga barya.

Anak ng katulong si Marie, ang batang babae at si Buboy naman, ang batang lalake ay anak ng may-ari ng bahay. Kung tutuusin hindi naman kailangan ni Buboy ng laruang baril-barilan, marami na siya noon at lahat galing pa sa Maynila at ibang bansa. Hindi niya rin naman kailangang mangupit ng barya o ng kumain ng kung ilang piraso ng stick ng isaw. Ano mang gustuhin niyang pagkain ay nakikita niya sa ref at maaari niyang ipabili sa kanyang nanay na nasa abroad. Pero kapag nakikita niya si Marie na dahan-dahang hinahakbangan ang humihilik niyang nanay na si Ate Minday sa kanilang kwarto, at tumatakas pababa, papunta sa saod, nakakaramdam siya ng malaking kakulangan. Naiinggit siya dito. Parang masayang gawin, sa isip niya. Kaya noong minsang ayain siya ng batang babae ay hindi na siya nagdalawang isip.

"May pera ka ba?" Tanong sa kanya ni Marie. Noong mga unang beses palang si Marie pa lang ang lumalakad nang mag-isa sa saod, may mga pagkakataon na kumukupit ito ng saging, mansanas, at dalandan sa prutasan. Kapag naitakas na niya ang mga ito, para siyang dagang mabilis na kakaripas paakyat pupunta sa pinakataas na bahagi ng saod at doon niya kakainin ang lahat ng kanyang nasikwat na pagkain. Kaya ngayong dalawa na sila, biglang tinubuan ng konsensya si Marie at hindi na muna nangupit sa prutasan. Wala silang ibang magawa kundi makinood sa mga pelikulang pinapalabas sa tindahan ng DVD. Pinapayagan naman sila ng may-ari basta't wag lang masyadong mag-iingay. Noong minsang natapos na ang kanilang pinapanood kumalam ang sikmura ni Buboy. Naalala niyang may sukli pa siya sa biniling tinapay kaninang umaga. Inilabas niya ito mula sa kanyang bulsa at iyon ang unang beses nilang kumain ng isaw nang sabay. Hindi niya alam kung iyong lasa ba talaga ng isaw ang nakakaadik na gusto niyang balik-balikan, o iyong pakiramdam na maging malaya sa mata ng kanyang lola at ng iba pang nagbabantay sa kanya? Simula't sa pul kasi palagi na siyang bihag-bihag ng bisig ng kanyang lola. Kaya ngayong nasa Maynila ito para

III.

Dalawa ang krimen ng dalawang batang kumakain ng isaw sa may saod. Una, pagtakas sa pagtulog sa tanghali at pangalawa pangungupit ng kung ilang pirasong barya sa alkansya sa altar ng Mahal na Birheng Maria. At ang lahat ng ito, ay para sa tig-isang stick ng isaw.

Paunti-unti lang kung paano nila kainin ang kanilang mga isaw. Tipong bawat liko ng isaw, isang kagat, isang sawsaw. Wala namang pakialam ang aleng nagbabantay sa ihawan. Palibhasa papakagat pa lang ang hapon at itong dalawang bata pa lang ang kanyang customer. Wala ring pakialam ang dalawang batang ito kung sumayad na sa garapon ng sawsawan ang kanilang mga daliri at kamay. Bahala na rin kung matuluan ng sauce ang kanilang mga tsinelas at paa. Basta wag na wag lang masayaran ang kanilang mga damit, magiging ebidensya iyon kung magkakataon. Sige lang sila sa pagpapatirapa sa balumbon ng usok mula sa ihawan. Habang paunti-unti, nauubos ang kanilang mga nginunguyang isaw. Kapag nauubos na nila ang tig-isang stick ng ihaw. Doon na magsisimula ang kanilang pakikipagsapalaran sa natutulog na saod.

Una nilang pupuntahan ang mga tindahan ng laruan. Sisipatin kung nandun pa rin ang mga manika at baril-barilan na ipabibili nila sa pasko. Nandun pa. Marami pa. Makakahinga pa sila nang maluwag lalo na ang batang babae. Kapag dumarating ang dalawang bata, palaging handa na ang Intsik na may-ari ng tindahan ng laruan sa isasagot sa mga batang suki sa pagtatanong kung "magkano po ito, magkano po iyan?" Bagay na magmula pa lang naman noong una beses nilang itanong ay hindi naman na nagbago ang presyo. May ilang pagkakataon na may dala na silang pera, galing pa rin sa alkansya ng Mahal na Birheng Maria. Kapag sinabi ng matandang Intsik na sitenta pesos, mapapakamot ang dalawa at mapapatanong kung magkano ang "sitenta". Tapos ay bibilangin nila ang tigpipisong barya na palagi namang hindi umaabot ng bente pesos. Kaya ang pagkayamot nila sa mga laruang hindi mabili-bili

magpatingin sa doktor at si Ate Minday lang ang nagbabantay sa kanya, sinamantala niya ang pagpikit ng mga ito. Kaya sa mga sumunod na araw, ay natutuhan na rin ni Buboy na magdelihensya para sa kanilang pang-isaw sa tanghali. Noong una, may nakita siyang singkwenta pesos sa kwarto ng kanyang lola. Puno man ng takot ang kanyang murang dibdib ay naging matagumpay naman siya sa pagbubulsa nito. Kaya noong alam niyang tulog na si Ate Minday ay mabilis niyang sinensyasan si Marie para lumabas ng kwarto. Agad niyang ipinakita ang singkwenta pesos sa kanya at nagtatalon sila sa tuwa papuntang saod. Pakiramdam nila, sila na ang pinakamayamang bata sa isla noong panahong iyon. Maliban sa stick ng isaw, bumili rin sila ng pancake, ng itlog ng pugo, at ng softdrinks. Ang natira ay itinabi nila para sa iba pa nilang pagtakas.

Noong maubos na ang kanilang tumataginting na singkwenta pesos sa mga sumunod na tanghali, doon na nila naalala ang Mahal na Birheng Maria sa kanilang altar, o ang alkansya ng mga donasyon para dito. Naging masagana na naman ang kanilang tanghali sa saod. Bilang kapalit ng pangungupit ay ang kanilang pagyukod ang pananalangin sa mahal na ina, na sana ay walang makakita at makahuli sa kanila.

Kailangan bago kumagat ang alas kwatro, nasa bahay na sila at higit sa lahat katabi na dapat ulit ni Marie si Ate Minday. Kung anong hirap ng pagtakas ay sira ring hirap ng pagbalik. Kailangang suriing mabuti ang katawan mula sa kung ano mang ebidensyang naikabit sa kanila ng isaw at ng buong saod. Kailangan nilang tumakbo pabalik hindi lang para habuling ang kamay ng orasan na kakalabit sa natutulog na si Ate Minday kundi para na rin maipagpag ang amoy ng isaw at usok na kumapit sa kanilang mga katawan. At isang beses naunahang gumising ni Ate Minday si Marie, at iyon pa 'yong kain namin ng isaw na natuluan siya ng sauce sa damit. Nasa pintuan pa lang sila, galit na galit na siya hawak ang mahabang sinturon. Gusto man ni Buboy na pagtakpan si Marie ay nasindak din siya ng tikas ng kanyang Ate Minday. Mabilis na pinapasok si Marie sa kanilang kwarto at si Buboy naman ay pinaakyat sa kanilang kuwanto. Kahit pa isang palapag ang pagitan ng dalawang bata sa isa't isa ay naririnig

ni Buboy ang iyak ni Marie, maging ang mga hagupit ng sinturon sa katawan nito. Parang nararamdaman niya rin ang mga haplit niyon. Sa hapunan na ulit sila nagkaharap ni Marie. Wala silang imikan at hindi makatingin sa mata ng isa't isa. Iyong araw na iyon ang huling beses nilang titikim ng isaw sa saod. Sa mga sumunod na linggo pinabalik na si Marie sa Gigmoto dahil magsisimula na ang klase. Nakauwi na rin ang lola ni Buboy na naging abala sa paglilipat ng imahen ng Mahal na Birhen sa kanyang kasister. Bago tuluyang naibaba ang Mahal na Birhen ay animo'y nginitian nito ang namumutlang mukha ni Buboy. Para bang sinasabing, tayo lang ang nakakaalam. Minsan kapag may natitira siyang baon sa eskwela ipapadpad siya ng kanyang mga paa papunta sa balumbon ng usok sa ihawan sa may saod.